

Až potiaľto sme si výstavu obzreli do obeda. Ale aby už tento celok bol zaokrúhlený, prejdeme ešte zvyšujúce oddiely národopisného paláca a len potom pôjdeme za našimi na Veterník, kde si zasadli k poháru piva. Česká žena tu má tiež svoje oddelenie. Pre nás je veľmi zaujímavé vidieť, ako si Česi ocenili prácu žien a ako pochopili dôležitosť ženskej otázky. Tak ako každý vzdelaný národ, český národ pochopil, že ženskú prácu už ignorovať nemožno. Že sa už vyžili časy, keď ženu považovali za inferiórneho tvora. Český národ si vie uctiť ženy, ktoré mu dal Boh, keď ťažká borba nastala pre národ už-už k večnému mlčaniu odsúdený, aby povzbudzovali, obodrovali a posilňovali verných synov zúboženej vlasti. Vďačné potomstvo si vie oceniť zásluhy Bohuslavy Rajskej-Čelakovskej, no i dnes sa kochá v krásach spisov temer nedostižnej Boženy Němcovej. Vidno tu aj postup, akým sa dialo spolčovanie českých žien. Temer pred päťdesiatimi rokmi chceli niektoré vynikajúce ženy založiť spolok, medzi nimi už spomínaná Bohuslava Rajska-Čelakovská a Honoráta Vyšňovská-Zapová. No k tomu došlo až neskôr prostredníctvom šľachetného muža Vojtu Náprstka a s pomocou nevšedným duchom obdarenej Karolíny Světlej. Vtedy bol založený Česko-americký klub dám na pozdvihnutie ženskej vzdelanosti.

Tu, v oddelení pre českú ženu, je uložená nejedna pamiatka po ušľachtilých ženách českých, ktoré pracovali pre dobro a pre práva svojich spolusestier a zároveň i pre zvelebenie svojho národa. Vďačný a milý pobyt by to bol medzi týmito svedkami neúnavnej a nezištnej práce ženských rúk. Obzerať si všetky literárne plody ako básne, romány a iné, menovite spisy pre mládež, lebo tie sú veľmi dôležité. Ďalej všetky tie kresby, maľby a iné výtvarné práce, podobizne vynikajúcich žien a ich rukopisy – ach, tie by nás tu iste zadržali do večera. Stadeto odnášame si nielen poučenie, ale i mravné obodrenie.

Zemepisné oddelenie je samá mapa: staré i nové mapy, zbierky nerastov a zemín s veľkou dôkladnosťou zostavené zaujímajú dosť

veľký priestor a tvoria veľmi zaujímavý celok, ale tadeto prešli sme skutočne len per tangentem.

Zimomriavky nám prebehli po chrbte napriek júlovému sparnu, keď sme vošli do oddelenia pre antropológiu a štatistiku. Zbierka lebiiek predhistorických ľudí, teda asi dvetisícročných, okrem toho niekoľko hláv zločincov – to je smutná spoločnosť. Mimovoľne sa vynorí myšlienka: keby začali rozprávať! Korymová povedala, že jej táto zbierka lebiiek pripomína jednu povesť francúzskeho spisovateľa Guy de Maupassanta, kde však prichodí len jedna ruka, ruka zločinc-a, ktorá drhla za živa a drhla i po smrti.

Drahotínovú striaslo, dobre, že nie je večer.

„Ty vždy také strašné veci rozprávaš,“ povedala som Korymovej.

„Bojíš sa?“ usmiala sa.

„Bojím – nebojím.“

„Veríš?“

„Verím, čo verím, ale poďme ďalej.“

Zbežne sme si prezreli ešte niečo zo štatistiky, a keď sme obišli figurínu Josefa Drásala, zanechali sme túto miestnosť, pre štúdium o človeku tak veľavýznamnú. Veru, veru, najťažšie štúdium pre človeka je človek.

Hovorí sa, že je žena hotovým fiškálom. Keby tak bolo, nuž čo by bolo prirodzenejšie, než aby sme sa usadili v právnickom oddelení? A či práve preto sme sa tam nezdržovali, že nám toho ani netreba? (Hej, veru že sa už naklebetilo o nás a veru nie na ženskej strane, ale pra-naša pokonala sa ešte vždy podobrotky a staré hriechy položili sa ad acta.) Ale žart na stranu. Vzácne svojou starobylosťou listiny, žlté od staroby, na nich veľké pečate ukazujú dôležitosť obsahu všetkých zmlúv a kontraktov. Krásnym švabachom sú listiny tieto napísané, prvé písmeno vykrúcané. Najprv príde veľké ANNO, potom letopočet a tak *wssem wübec gakowehokol'wek stawu* atď., *šťěstí, zdraví* atď. Popri týchto je tu niekoľko popravných mečov, obrazy, odtlačky všakových pečatí a iné, v právnickom svete upotrebované veci.

Veľký priestor zaujíma cirkevné oddelenie. Je tu nakopené množstvo veľmi drahocenných vecí. Kalichy, omšové rúcha, obrazy a sochy kostolov, veď svätovítsky poklad je sám osebe ceny nevýslovnej. Kto-si nazval toto oddelenie klenotnicou národopisnej výstavy. Oko sa

až unaví hľadieť na tú krásu – lesk zlata ľaká a mámi a tieseň zmáha srdce pri pomyslení na toľký – predsa len – mŕtvy kapitál. „Am Golde hängt, nach Golde drängt sich alles, wir Armen!“⁴⁰ šepce Korymová.

Svätovítsky poklad je sem prenesený z Chrámu sv. Víta na čas výstav. Vo velechráme má svoju vlastnú kaplnku. Rozličné vyobrazenia pútnických miest a údaje s nimi spojené sú umiestnené v tomto oddelení.

Prechádzame zase na veľké priestranstvo medzi starožitné výrobky zo železa a rozličného kovu. Predtým to boli výrobky kovárske veľmi hľadané, menovite výrobky z kovaného železa. Ešte aj u nás kde-tu vidno také staré majstrovské diela. Všetelijaké mreže, pánty, zámky a závory, zvony a zvončeky, svietniky, kanvice a monštrancie, a to z rozličných kovov, zo železa, z cínu, bronzu a z medi. I tu rozoznať slohy, tak ako v architektúre, aj vo výtvarnom umení mala móda svoj vplyv, a tak vidieť gotické svietniky, barokové hodiny, románsky kríž a relikviáre v renesančnom slohu.

Medzi iným je tu umiestnený aj takzvaný poklad kráľovnej Elišky, aj s inými pamätnosťami. Kronikári hovoria, že od Libušiných čias nebolo takej silnej ženy ako Eliška (matka Karla IV.), jej pás je medzi týmito vecami uschovaný a na ňom je nápis v českej reči.

K týmto družia sa zbierky v Čechách razených peňazí. Počnúc od najstarších exemplárov uvádzajú sa rozličné groše, potom početné a cenné práce rytecké z pozdejších dôb. A to všetko má svoje dejiny, všetko to tvorí vlastné štúdium.

Nie menej obdivu si zasluhujú práce zo skla a pálenej hliny. Poháre a rozličné sklá, biele i zelené, potom maľované a brúsené džbánky, taniere, misy a mištičky naplňujú v hojnom počte rozličné kasne. Človek sa pozastaví, kde sa to všetko vzalo. Ešte aj zvyšky pece, ba aj celú pec tu vidíme – vzácne exempláre.

Ako vzrastá okolie Prahy, menovite predmestia, o tom svedčia štatistické výkazy a iné v odbore pre predmestské obce.

Potom nasleduje oddelenie obchodu. Nás zo všetkého tu nahro-

⁴⁰ Nepresne citované verše Johanna Wolfganga von Goetheho z diela *Faust I* „Nach Golde drängt, / Am Golde hängt / Doch alles. Ach wir Armen!“ (Veď za zlatom sa pachtí, od zlata závisí všetko, ach, my úbožiaci!)

madeného materiálu najviac zaujímajú figuríny kupca, kupcovej ženy, furmanov, poštárov v sviatočnom odeve a kupca i učňa v pracovnom kroji, a síce v malom krámiku, kde stoja, akoby práve boli za jeden denár korenia predali niektorej starej babke, alebo lôt šnupacieho tabaku odvážili starému pánu „domovnímu“.

Aj keď sa čudujeme tým starým váham a mieram, predsa ešte i v mnohých kútoch našich krajov počuť a vidieť, ako ľudia vedú obchod starým spôsobom. A mnohým dnešným kupcom sa ani nesníva o dvojitom vedení kníh. Hľa, naša mama vše hovoria: „ale dajte mi pokoj s vašimi knihami, čo si tu zapíšem, to ani mačka nevylíže, kým si dlžník nezaplatí“, a tak ostáva pri starom a – item, dobre je. Tadiaľto sme opustili národopisný palác a zasadli sme u Veterníka k poháru piva. Klanica a jeho verný sused nás opustili už skôr, ich vari národopisný palác nezaujímal tak ako inšie tu vonku. Len my, čo sme si ostali verní, s našou milou mládežou, vypili sme si po pohári, po dva, a tak sme sa vybrali hľadať hostinec U ostatného groša, tam sme mali obedovať.

Idúc nazreli sme do ochutnávarní. Možno by sa niekto bol rád i zastavil, ale Korym povedal, že pri ochutnávarňach by sme sa mohli sčemeriť a naše tobolky by mohli dostať čiastočné suchoty. V jednej z týchto ochutnávarní sa každý deň pripravujú čerstvé delikatesy, ako sú párky a iné údenárske výrobky, a to pred očami obecnstva. Drahotín bol veľmi ukonaný, jeho milá polovička ho tešila, že veď si už posedí. Jonatan ich vysmieval a fajčil, ktozná koľkú cigaru dnes, našťastie, že tam dnu sa nedalo fajčiť.

Blížime sa k valašskej osade, a tu zarazia naše ucho zvuky hudby. Z oblokov jedného sedliackeho domu sa ozýva spev a po ňom tuš, potom zase spev, mužský silný hlas, ale snáď účinkom piva zachrípnutý. Spieva moravské piesne, niektoré sú totožné s našimi. Nazreli sme oblokom. Izba sedliacka a v nej plno ľudstva. V rohu stôl a okolo neho muzikanti. Chytili sa schuti do hrania, ale istotne nezameškali ovlažovať i hrdlá, lebo ich tváre sú červené a oči svietia, no i početné poháre po stole svedčia o hojnom užívaní toho pivečka. No ešte predsa neboli veľmi ochmelení. Pred jedným stál pohár ani noha. Na ten by naša Krkoška povedala, že ho udúchal sklenár v pondelok, keď ešte mal pary nadostač.

Nestačili sme sa ani poobzerať a spamätať, už vidím, že naša milá Drahotína tancuje, a s kým? – s pánom Rovňankom. Tak im to šlo, až milá vec, len aby si neboli žiadali tancovať takto do večera, lebo na takej dlažbe by skoro boli odpadli. Pán Rovňanek hneď pochytili i svoju milú paniu, ale ona sa nechcela zvrátať, len sa prizerala, ako jej muž potom začal od zeme. Avšak i to dlho netrvalo, lebo darmo je, ktosi povedal: „Když jsem hladný, nic mi není, když se najím, pořád bych spal“ – a mal pravdu.

Šumná dievčina menom Hanka nosila pivo a mala toľko práce, že nestačila ani sa usmiať, len kedy-tedy šelmovsky mrkla očkom a da-kedy spravila tak, akoby pohár s pivom skôr vypustila, než ho vzal patričný do ruky. Keď sa jej podaril tento nevinný žartík, zasmiala sa a fuk, už bola preč.

Posadali sme si k prestretým stolom v krytej, ale inak vzdušnej a pristrannej miestnosti. Len z jednej strany bol náš terajší svet doskami obitý, z druhej bolo vidno hodný kus do výstavného priestoru. A hoci sme sa hodne pribavili v paláci, tu sme boli medzi prvými. Avšak nie dlho, čoskoro sa začali schádzať ďalší, pozdravovali sme sa, ako by sme sa neboli videli tri roky. Rovňankovci prišli medzi nás. Chytrá Drahotína zasadla si k týmto mladým a nežným manželom. Dostala som sa blízko pani Š. a Korymovej, a tak som sa bavila s nimi, nakoľko nám to dovoľoval všeobecný veselý hlahol od stolov. Jedlá boli výborné a bolo ich za takú malú cenu hojnosť. Jonatan, čo nevládal, postrčil mne, tváriac sa pri tom veľmi vážne.

Tu boli aj naši brnianski spolucestovatelia, oba doktori a vôbec všetci. Zdraviciam nebolo konca ani kraja. Prišiel aj spevák a muzikant v jednej osobe a zasadol si blízko nás. Potom už spieval – tak od pľúc, všakové, lebo už vari bol sám trošička nepríčetný. Páni sa väčšinou chachtali, Drahotín – šelma – pozeral, kde je ktorá mladá pani a za to dostal od svojej ženičky hodný výprask.

A nota bene, pili sme čisté, naozajstné martinské pivo. Tým bola naša nálada lepšia, tým väčšmi zachrípol Drahotín, lebo už, chudák, urobil tak, ako ten mních, ktorý kvôli spoločnosti sa oženil – kvôli nám pil pivo a zachrípol.

Ale mladá pani R. sa zarmútila. Po živom rozhovore s Drahotínovou zrazu zväžnela a oči sa jej naplnili slzami. Zarazená susedka sa jej

pýta, čo sa stalo, pán manžel starostlivo okolo nej, čo jej chýba, a ona povedala niekoľko slov v anglickej reči. Pán R. sa usmial.

„Už jej je clivo, žiada sa jej vidieť maminku. Už dva mesiace je von z domu.“

Áno, ty milé žieňa, chybí ti vlastne domácnosť, neplačeš tak za svojou maminkou, ako chybuje ti domáci život, bez ktorého žena necíti sa nikdy a nikde šťastnou. Zábavy a veselé pohuľanky von z domu pobavia, ale neuspokoja.